

بیعت عبارت است از قرارداد و تعهدی بین مردم و زمامدار برای وفاداری و عمل کردن به وظایف هر دو طرف؛ چنان که به خرید و فروش «بیع» گفته می شود که لازمه خرید و فروش نقل و انتقال پول و جنس است. بیعت معامله و قرارداد و اظهار وفاداری بین آحاد جامعه با پیامبر (صلی الله علیه وآله) امام و یا رهبر جامعه اسلامی می باشد و لازمه آن، این است که رهبری در برابر پیروی و وفاداری مردم، برای رفع مشکلات آنان، ایجاد امنیت و اجرای احکام اسلام بکوشد.

علامه طباطبایی در خصوص واژه بیعت می نویسد: «واژه بیعت از لغت بیع به معنای معروف آن یعنی خرید و فروش گرفته شده است چرا که - در گذشته - شیوه مردم برای تمامیت یافتن معامله این بوده است که فروشنده دست خویش را در دست خریدار می گذاشت و به این صورت مشخص می شد که چیزی مورد معامله قرار گرفته است و به وسیله دست دادن، همه تصرفات به مشتری منتقل می گردید. بدین جهت دست دادن برای ابراز مراتب اطاعت از فرمانده و رهبر، بیعت خوانده می شود و حقیقت این عمل آن است که بیعت کننده با دست دادن، خود را در اختیار رهبر می گذارد تا هرگونه که خواست با او رفتار نماید.» نظریه علامه با بررسی گفتار لغت شناسان اثبات می شود:

- 1- راغب اصفهانی می نویسد: «بَايَعَ السُّلْطَانُ...» یعنی در برابر خدماتی که رهبر انجام می دهد، بیعت کننده باید از او اطاعت و پیروی داشته باشد و به این عمل، بیعت و مبايعه گفته می شود.
- 2- در صحاح آمده است: «واژه بايعته برای بیع و معامله و برای بیعت به کار برده می شود.»
- 3- نویسنده لسان العرب می گوید: «بیعت عبارت است از دست دادن با یکدیگر همراه با ایجاب و قبول، و نیز به معنای دست به هم دادن برای بیعت و اطاعت آمده است.»

توجه به چگونگی بیعت مسلمانان صدر اسلام با رسول خدا (صلی الله علیه وآله) مسأله بیعت و مفاهیم آن را تبیین می کند. در این خصوص به چند آیه از قرآن کریم اشاره می شود:

- 1- قرآن کریم درباره بیعت رضوان می فرماید: (لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ)؛ (...به حقیقت خداوند از مؤمنانی که زیر درخت با تو بیعت کردند خوشنود گشت.
- 2- در جای دیگر می فرماید: (إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ، يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمَسْئُوتِهِ أَجْرًا عَظِيمًا)؛ «به درستی مؤمنانی که با تو بیعت کردند، با خداوند بیعت نمودند. دست خدا بالاترین دست هاست؛ پس هر کس نقض بیعت کند به زیان خویش اقدام کرده و هر کس به عهدهی که با خدا بسته وفادار بماند، خداوند به او پاداش بزرگی خواهد داد.